

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Musik i förskolan

- En kvalitativ studie om hur två förskolor arbetar med musik i undervisningen

Namn: Karolina Vukovic & Therése Jönsson

Program: Förskolläraryrket

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LÖXA2G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: HT 2023
Handledare: Julia Eckerstein
Examinator: Cecilia Björck

Nyckelord: förskola, musik, undervisning, lärande, pedagoger

Abstract

Denna studie syftar till att undersöka hur två förskolor arbetar med musik i undervisningen, samt hur pedagogerna anser att musik kan främja barns lärande i andra ämnen. Studien grundar sig i fyra forskningsfrågor, 1) Hur iscensätts lärandets akt i musikundervisning vid en förskola med musikinriktning respektive vid en utan musikinriktning? 2) Vilka lärandeobjekt konstrueras i musikundervisning vid en förskola med musikinriktning respektive vid en utan musikinriktning? 3) Vilka likheter och skillnader finns i konstruktioner av lärandets akt och lärandets objekt vid de två olika förskolorna? 4) Vilken betydelse anser pedagogerna att musik har för barns lärande och utveckling?

Studien utgår ifrån en kvalitativ ansats med observationer och pappersenkäter som datainsamlingsmetod. Dokumenteringen av observationerna har gjorts med block och penna. Resultatet av vår studie visar att pedagogerna på de olika förskolorna jobbar på olika sätt i verksamheten med utvecklingspedagogikens centrala begrepp lärandets akt och lärandets objekt i sin undervisning. I enkätundersökningen framkommer det att pedagogerna är eniga om att musik har en viktig roll i förskolan och en stor betydelse för barns lärande, då de menar att den är en brobyggare till att lära sig andra ämnen än just bara musik.

1 Förord

Vi vill rikta ett stort tack till de förskolor och pedagoger som deltagit i vår studie. Utan er hade inte denna studie blivit av, tack för att ni öppnade upp eran verksamhet för oss!

Vi vill tacka våra nära och kära, samt våra pälsklingar som peppat oss igenom denna intensiva och tidskrävande perioden av uppsatsskrivandet

Slutligen vill vi ge varandra en high five för gott samarbete, stöttning och givande diskussioner under hela processen.

Göteborg, Februari 2024

Karolina Vukovic & Therése Jönsson

1	Förord	2
2	Inledning	5
	2.1 Syfte och frågeställningar	5
	2.1.1 Frågeställningar	5
3	Tidigare forskning	6
	3.1 Musik som medel	6
	3.2 Sammanfattning	9
4	Teoretisk utgångspunkt	9
	4.1 Utvecklingspedagogiken	9
	4.1.1 Centrala begrepp	10
	4.1.1.1 Lärandets akt och lärandets objekt	10
5	Metod	10
	5.1 Val av metod	10
	5.1.1 Kvalitativ observation och enkät.....	11
	5.2 Urval	11
	5.3 Genomförande	11
	5.4 Etiska ställningstaganden	12
	5.5 Reliabilitet och validitet	12
	5.6 Analys och bearbetning	13
6	Resultat	13
	6.1 Observation	13
	6.1.1 Inbjudande miljö	14
	6.1.2 Inbjudande musikundervisning	14
	6.2 Enkät	15
	6.2.1 Musik i verksamheten	15
	6.2.2 Musik i undervisningen	16
	6.2.3 Musik som medel för lärande	17
	6.3 Jämförelse mellan förskolornas musikanvändning	17
7	Resultatdiskussion	18
	7.1 Pedagogers användande av musik	19

7.2	Pedagogers syfte med musik	19
7.3	Pedagogers användande av musik som medel	20
8	Diskussion	21
8.1	Metod Diskussion	21
8.2	Avslutande diskussion	22
9	Fortsatt forskning.....	22
10	Referenslista.....	24
11	Bilagor	27

2 Inledning

I förskolan ska barnen erbjudas att få uttrycka sig och kommunicera upplevelser, tankar och erfarenheter med hjälp av estetiska uttrycksformer såsom *dans, sång och musik*, (Läroplan för förskolan, Lpfö18, 2018). Musiken är något som ligger nära oss individer och gjort sedan länge, när vi var små sjöng förmodligen våra föräldrar för oss när vi skulle sova. Vi alla kan nog ibland höra någon som nynnar på en låt som sedan sätter sig i våra huvuden.

Musik har en viktig och betydande roll i barns liv menar Riddersporre och Söderman (2012). Vidare menar de att musik har en stor betydelse för arbetet i förskolan. Pramling Samuelsson m.fl. (2009) skriver att estetik inte bara är något som ses vara roligt för barn, de menar att det är en del av deras kreativa process, ett sätt att kommunicera och lära.

Musik stärker barns språkutveckling, samspel och musikaliska utveckling menar Sæter (2014). Vidare menar författaren att rim, ramsor och sång är en förutsättning för barn att utveckla språkkunskaper. Musikinstrument stödjer ordsimulering i språket, instrument kan även bidra till rytmuppfattning vilket ger barnen förutsättningar för deras talspråkutveckling. När barn spelar i grupp i rytm till musiken bidrar det till barnens språkkompetens menar (Sæter,2014)

Syftet till att vi ville undersöka hur musik används som medel för lärande i förskolan är att vi sett att musik är något som väcker en enorm glädje hos barnen. Vi har också sett av erfarenheter att musik upplevs på olika sätt i undervisningen och hur den implementeras i verksamheten. Det framgår i läroplanen att barn ska få möta estetiska uttrycksformer, utifrån de mål som är framskrivna om estetik är det sedan fritt att välja för varje förskoleverksamhet hur det ska arbetas med i den pedagogiska verksamheten. I och med den fria tolkningen får också musiken olika mycket utrymme i verksamheten. Därav har vi valt att undersöka musikanvändningen på en förskola med musikinriktning och en förskola utan musikinriktning.

2.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka och jämföra musikundervisning vid en förskola med musikprofil och en förskola utan musikprofil, med särskilt fokus på hur musik används som medel för barns lärande i andra ämnen än musik. Nedan har vi sammanställt våra forskningsfrågor.

2.1.1 Frågeställningar

- Hur iscensätts lärandets akt i musikundervisning vid en förskola med musikinriktning respektive vid en utan musikinriktning?
- Vilka lärandeobjekt konstrueras i musikundervisning vid en förskola med musikinriktning respektive vid en utan musikinriktning?

- Vilka likheter och skillnader finns i konstruktioner av lärandets akt och lärandets objekt vid de två olika förskolorna?
- Vilken betydelse anser pedagogerna att musik har för barns lärande och utveckling?

3 Tidigare forskning

I detta avsnitt redogör vi för tidigare forskning om Musik. Då vi såg att det fanns begränsat med vetenskapliga artiklar kring ämnet, har vi breddat vår sökning kring ämnet med att också använda avhandlingar och kurslitteratur.

3.1 Musik som medel

Tidigare forskning visar att med hjälp av musiken kan mål i andra ämnen uppnås, samt att även andra färdigheter hos barnen kan uppnås med hjälp av musiken som medel.

Estetisk verksamhet är något som funnits med i förskolans praktik sedan länge menar Pramling Samuelsson m.fl. (2009). Estetik är inte enbart något som anses vara roligt för barn, det är del av deras kreativa process, ett sätt att kommunicera och lära. Vidare menar de att förskolan skiljer sig från skolan. Barn i förskolan förväntas att lära sig andra ämnen såsom matematik, men på ett sätt som är mer lek - och lustfyllt där barnen får vara kreativa. Det framkommer även i studien att förskollärare ofta har en tendens att använda estetik som metoder för att lära sig annat i stället för att fokusera på det estetiska innehållet.

Musik och rörelser kan vara ett sätt att stimulera barnens språkliga förmågor, enligt Ehrlin (2012). Pedagogerna i studien använder musiken för att ge en positiv förstärkning till språkkunskaperna inom förskolan. I en flerspråkig miljö innebär musiken ett sätt att kommunicera för de som saknar verbalt språk och för de som har ett annat modersmål. Från 80-talet och framåt har språkpedagoger arbetat med språkstimulering i undervisning genom musik. Sång och rytm har möjliggjort för pedagogerna att erbjuda delar av kompetensutvecklingen på förskolan. Genom att pedagogerna litade på sin egen kompetens i musik med andra ämnen, menar författaren att de är engagerade i sitt arbete med musik. Tryggheten i arbetet utgör en positiv effekt för båda parterna, både barnen och pedagogerna. Exempelvis arbetar pedagogerna på förskolan med att stärka det svenska språket genom ett arbete med musik, musikaktiviteter med sång styrker språket. Pedagogerna som har startat en musikprofilerad förskola har själva jobbat med att utveckla aktiviteter på sina förskolor. Pedagogerna har fått idéer och medverkan av språkpedagogen på vägen, (Ehrlin,2012).

Musiken kan stärka barnens kreativitet samt deras kognitiva och sociala färdigheter, enligt Ehrlin och Tivenius (2018). Musik och sång är en viktig del av förskolans tradition. Utanför Sverige använder pedagoger dagligen musiken som ett verktyg inom förskolans lärande. I förskolorna i Sverige har man lagt sitt fokus på språk, matematik och naturvetenskap. I studien framkommer det hur förskolläraren urskiljer musik som ett verktyg för att förstärka och förbättra barnens förmågor och bidra till barns självkänsla. Ehrlin och Tivenius hänvisar till andra studier som visar att undervisning med estetiska uttrycksformer har en innebörd i barns lärande och sång samt att musikspel är ett verktyg för lärande.

En annan forskare som också påvisar att musik har betydande fördelar för barns sociala och kognitiva färdigheter likt det som Ehrlin och Tivenius nämner är Moerman (2015), han menar att rytmisk och musikalisk träning har en positiv inverkan när det kommer till koncentration, kognitiv utveckling och minnesträning.

I den strukturella musiken lär sig barn om tempo och rytm, enligt Söderman (2012). Musiken är också viktig när det gäller att skapa en social gemenskap. Dessutom kan musik i förskolan bidra till barns utveckling och utvidga barns erfarenheter utöver den musik barnen möter i hemmet. Barn kommer till förskolan med olika erfarenheter av musik och utforskar andra former av musik på förskolan. Barn utvecklas gradvis i musik, beroende på vilka tidigare erfarenheter de har, (Söderman, 2012).

Engagemang hos pedagoger i musikaktiviteter och i mötet med barns musikaliska utveckling är viktigt menar Ferm Thorgersen (2012). Barn lär sig genom att interagera i olika sammanhang inom förskolan. Genom att vara en engagerad pedagog bidrar det till att de kan ge barnen förutsättningar till att stimulera deras kreativitet, (Ferm Thorgersen, 2012).

Utvecklingspedagogiken har en betydelse för barns musikaliska kunskaper, menar Pramling Samuelsson m.fl. (2009). Estetiska läroprocesser har varit en viktig del i förskolan och för barns lärande och utveckling sedan länge. Redan på 1700-talet användes dans, musik och konst som ett lärandeobjekt. Vidare skriver författarna att Utvecklingspedagogiken riktar sig in på metoder som stärker barns kunskaper och färdigheter. Forskningen visar att pedagogerna i studien har använt musiken som lärandeobjekt för att barnen ska lära sig om instrument, tonläge och tempo, (Pramling Samuelsson m.fl, 2009).

Musik kan användas som medel för att lära barn om matematik och språk enligt Holmberg (2014). I avhandlingen kan vi läsa att hon gjort en undersökning på förskolor där hon undersöker hur musik kan användas som medel för att uppnå andra lärandemål än enbart musik. I den ena undersökningen framkommer det att barnen lär sig om matematik med musik i form av en musiklek. Målet var riktat mot att barnen skulle lära sig antalsuppfattning. Leken utformades som en ringdans med en sång. Barnen dansar i en ring, ett barn dansar själv i innersta ringen för att senare i leken bjuda in fler barn till att dansa i innersta ringen. Barnen får sedan räkna antalet barn som dansar i innersta ringen. I den andra undersökningen kan vi läsa att barnen fick öva på språkinläring med hjälp av musik. Pedagogerna konstruerar en aktivitet i form av en minnesträning där instrumenten göms. Barnen ska sedan benämna vilket instrument som är gömt. De använder också musik och olika instrument, främst trumma för att klappa stavelser i deras namn och på så vis tränas det språkliga lärandet hos barnen, (Holmberg, 2014).

Med hjälp av sånger och sångtexter kan barnen tränas och utvecklas i sin språkförståelse enligt Still (2011). Det framkommer i undersökningen som hon gjort att förskollärarna använder musik som medel för att utveckla vissa förmågor hos barnen. De använder även musiken som medel för att utveckla barnens sociala färdigheter.

Musik kan stödja inläringen och flera olika förmågor i förskoleklassen enligt en studie från USA gjord av Kirkby m.fl (2023). Resultatet i studien visar att pedagoger använder musik

dagligen i verksamheten, men också i sociala och emotionella sammanhang. Det framkommer även att de pedagoger som har flerspråkiga elever använder musik mer än de som är engelsktalande. Vidare skriver författarna att musik i barndomen har många fördelar för barns tidiga utveckling och lärande. De lyfter att de elever som ägnar sig åt någon musikbaserad aktivitet kan stärka självreglering hos eleverna samt sin kognitiva och intellektuella utveckling. Författarna skriver också att musik även bidrar till att stödja läs- och språkkunnighetsresultat. Vidare förklarar de att förmågan till att uppfatta musik bidrar till att utveckla den fonologiska medvetenheten hos små barn. De skriver också att förbättrade prestationer av fonologiska uppgifter kan uppnås genom musikalisk träning, (Kirkby m.fl., 2023).

Estetiska uttrycksformer inspirerar barn i deras lek kopplat till emotionella uttryck och kreativitet, det gynnar även barns utveckling menar Ruokonen m.fl. (2021). I en studie från Finland har forskarna studerat barns musikkultur i tidig ålder. Syftet är att bygga upp barns intresse av musik. Med hjälp av barnsånger, visor, instrument och dans inspirerar förskollärarna barn till att bekanta sig med musikaliska begrepp som exempelvis volym och tonhöjd. Musiken får barnen att känna en trygghet i en social gemenskap där barn och pedagoger sjunger tillsammans. Musiklärande med yngre barn sker i spontana och planerade pedagogiska aktiviteter. Rim, ramsor, sång och musikinstrument är ett sätt för yngre barn att lära sig om musik. Med de tidigare erfarenheter barn har av musik hjälper dem att uppfatta musikens byggstenar så som olika ljud och tonlägen, (Ruokonen m.fl., 2021).

I pedagogiska metoder med yngre barn gynnar andra ämnen barns musikaliska lärande. I en av studierna framgår de att barn i fri lek sorterar musikinstrument i färgblock, barnet hade inspirerats av musiken att lära matematik menar Van Vreden (2018). Vidare skriver författaren att barn inspireras av musiken i den fria leken, i observationer får förskolläraren möjlighet att upptäcka och se situationer där barn utforskar musik i lek. Musik i tidig uppväxt främjar barnens utveckling till att uttrycka sina funderingar, känslor och förhoppningar menar Van Vreden (2018).

Musiken stimulerar barn i deras språkutveckling och den fonologiska medvetenheten menar Hooper (2023). Vidare hävdar författaren att det verbala språk som barn tar del av vid födseln utvecklas med musik. Forskningen visar att barn utvecklar sitt språkförråd i sången. Läskunskaper stärks och möjliggör för små barns utveckling och lärande. I rörelseaktiviteter lär de sig att röra på kroppen i takt med musiken. Vidare skriver författaren att instrument och rörelser intresserar barnen i kombination med sång. Barnens finmotorik och grovmotorik utvecklas genom musikspel, (Hooper, 2023).

Musik får barn att uttrycka sina känslor och idéer, det är ett alternativt kommunicerbart sätt för barn att tala om vad de tänker menar Kim och Kemple (2011). Instrument och olika former av ljud och rörelser till musik har en inverkan i barns utveckling och lärande. Med olika former av musikredskap eller musikljud lär sig barnen hur musik kan användas, (Kim & Kemple, 2011).

Estetik kan bidra till kreativitet, lust och lärande hos barn menar Sæter (2014). Musik kan även stärka barns språkutveckling, samspel och musikaliska utveckling. Vidare menar författaren att barn behöver lära sig hur de kan spela i en grupp, rytmen i musiken bidrar till språkkompetenser. Rim och ramsor är en förutsättning för att utveckla språkkunskaperna. Författaren redogör i sin studie att pedagogerna stöttar barnen att utforska sin nyfikenhet för musik. Vidare framgår det att återvinningsmaterial har inspirerat pedagogerna till att arbeta med musik tematiskt. Barnen får använda sig av materialet för att skapa olika ljud och rytmer av musiken. Förskolläraren är med och erbjuder material till barnen som de kan skapa och utforska i och vidareutveckla olika former av ljud. Vidare skriver författaren att han sett en situation i förskolan där barnen blev inspirerad av musiken, de spelade trummor med hjälp av spadar och hinkar i sandlådan. Författaren menar att barnen inte har den erfarenheten av musik än, så de är inte fullt medvetna av att de skapar musik med hjälp av sandleksaker. Barn använder musik som en del av ett tema i samband med andra ämnen, (Sæter, 2014).

3.2 Sammanfattning

Här nedan skrivs en kort sammanfattning fram av vad den tidigare forskningen säger om musik som medel i förskolan.

Tidigare forskning visar att med hjälp av musik kan mål uppnås i andra ämnen, samt att musik ses som ett innehåll i sig. Tidigare forskning visar också att andra färdigheter och förmågor hos barn kan utvecklas med hjälp av musik som medel. Estetik är inte enbart något som anses vara roligt för barn, det är en del av deras kreativa process, ett sätt att kommunicera och lära sig genom att lära sig andra ämnen så som matematik, språk och naturvetenskap. Musik och rörelser kan vara ett sätt att stimulera barnens språkliga förmågor. Forskningen visar även att pedagogers användande av musik kan bidra positivt till att stärka barns språkkunskaper och andra ämnen med musik i förskolan.

4 Teoretisk utgångspunkt

I detta avsnitt redogör vi för den teoretiska delen vi baserar vår studie på, samt dess centrala begrepp. Vår teoretiska utgångspunkt i denna studie är utvecklingspedagogiken.

4.1 Utvecklingspedagogiken

Utvecklingspedagogiken handlar om att stötta och utmana barnen i lek och omsorg. Därav har vi valt att utgå ifrån denna teori då den tar fasta på barns perspektiv och intressen. Utifrån att teorin grundar sig i att utgå ifrån barns intressen skapar pedagoger sedan ett lärandeobjekt relaterat till läroplanens mål och riktar fokuset på det i planerade lärandeakter, (Sheridan & Pramling Samuelsson, 2016). I förskolan arbetar man målmedvetet med olika lärandeobjekt relaterade till läroplanen. Barnen agerar verbalt och i handling. Barnen reflekterar i konkreta situationer kring vad de förväntas lära. Utvecklingspedagogiken handlar om hur förskolan ska skapa förutsättningar för barns lärande genom att både ta barns perspektiv samt fokus på barnet och dess erfarenheter och intressen, (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2014).

Utvecklingspedagogikens grund vilar på att fördjupa sig i individernas lärande skriver Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2014). Lärandets perspektiv kopplas till det vi

ser idag som barns perspektiv. När barn utvecklas i sitt lärande benämns det som ett sätt att lära genom ett kvalitativt sätt och barnen får nya erfarenheter.

Utvecklingspedagogikens centrala begrepp, lärandets objekt och akt är en utgångspunkt för undervisning menar Sundqvist (2019). I lärandets objekt framgår det vad barn ska lära och målet för vad barn ska utveckla. Förskolläraren ansvarar för hur barns undervisning ska utformas utifrån lärandets objekt samt utgå ifrån barnens perspektiv. Barns tidigare erfarenheter upptäcks i samspel med vuxna. Urskiljning av lärandeobjekt sker när barnets intresse riktas mot lärandets objekt från ett barns perspektiv. Utifrån pedagogens användning av variation i lärandet utifrån lärandets objekt, ökar barns intresse. Det andra centrala begreppet är lärandets akt, det innebär hur man går till väga för att barn ska lära, (Sundqvist, 2019).

4.1.1 Centrala begrepp

Här kommer vi att presentera de centrala begrepp ur den valda teorin som står i fokus och som är relevanta för studien.

4.1.1.1 Lärandets akt och lärandets objekt

Lärandets akt och *lärandets objekt* är begrepp som blir viktiga att undersöka i studien, dessa härstammar från utvecklingspedagogiken. Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2014) beskriver vad respektive begrepp innebär. Författarna förklarar att lärandets objekt är förmågor och färdigheter som pedagoger vill att barnen ska få möjlighet till att utveckla, medan lärandets akt handlar om hur man lär sig och på vilket sätt. Vi anser att dessa begrepp blir viktiga i studien för oss att undersöka, eftersom vi vill undersöka hur pedagogerna på två förskolor iscensätter musikundervisningen samt vad för mål som pedagoger anser barnen skall lära sig. Därav blir därför begreppen lärandets akt och lärandets objekt viktiga för studien att undersöka då dessa synliggör hur något lärs och vad som lärs.

5 Metod

Under detta avsnitt redogör vi för vårt val av metod för studien samt *urval, genomförande och etiska ställningstaganden*. Vi redogör även för studiens *trovärdighet*.

5.1 Val av metod

Val av metod har gjorts efter syfte och frågeställningar där syftet är att undersöka och jämföra hur pedagoger använder musik i två olika förskolor, samt att ta reda på hur pedagoger använder musik som medel för lärande. Utifrån vårt syfte med studien ansåg vi att den kvalitativa metoden passade studiens syfte bäst. Ahrne och Svensson (2022) beskriver att kvalitativa metoder handlar om att studera fenomen som inte går att göra mätbar data och statistik på. Vidare menar författarna att kvantitativa metoder fokuserar på att föra statistik. Då vår studie inte går ut på att föra statistik eller mätbar data valdes därför den kvantitativa metoden bort. Datainsamlingen för kvalitativa metoder kan göras genom olika metoder så som observationer, intervjuer eller samtal, (Ahrne & Svensson, 2022). Vår studie har genomförts med observationer och enkäter som insamlingsmetod. Lantz (2014) skriver att enkäter kan utformas med frågor som kan användas i både kvalitativ och kvantitativ

analysarbete, vidare menar hon att enkätfrågor kan utformas kvalitativt i form av öppna frågor där deltagaren i undersökningen kan svara på frågorna djupgående.

5.1.1 Kvalitativ observation och enkät

Kvalitativ observation valdes som metod för att synliggöra hur pedagoger arbetar med musik i verksamheten, samt om det även gick att urskilja och se några tänkbara likheter och skillnader i hur arbetet med musik i de olika verksamheterna genomförs. Den kvalitativa observationen besvarar de tre första frågeställningarna för studien.

Kvalitativ enkät har varit ett sätt att samla in information kring hur pedagogerna tänker kring syftet med musikundervisning, vad de anser att musik har för betydelse för barns lärande och hur de använder musik som medel för att uppnå lärande i andra ämnen. Den kvalitativa enkäten besvarar den sista frågeställningen för studien.

5.2 Urval

Två förskolor har deltagit i studien i samma kommun. Sammanlagt har åtta pedagoger i två arbetslag deltagit i enkätundersökningen. När urvalet av förskolor gjordes var vårt krav att en förskola skulle ha musikprofil och en utan musikprofil, men som ändå fann musiken viktig i den pedagogiska verksamheten. Varför vi ansåg att dessa krav var viktiga för studien var för att få syn på möjliga likheter och skillnader i planerade aktiviteter med musik. Valet av att välja en förskola med musikprofil och en utan var också för att vi förväntade oss att det skulle gå att se tänkbara skillnader i pedagogers arbetssätt med musik på de olika förskolorna.

Förskolorna som ingår i urvalet valdes ut genom ett strategiskt och ett bekvämlighetsurval. Förskolan med musikprofil har valts ut genom ett strategiskt urval vilket Alvehus (2013) menar passar om man är ute efter personer med en viss specifik erfarenhet. Den andra förskolan som inte har musikprofil har valts ut ur ett bekvämlighetsurval då en av oss är bekanta med förskolan och pedagogerna sedan innan genom verksamhetsförlagd utbildning. Vi valde att inkludera alla yrkeskategorier i vår studie som är verksamma i förskolan då alla verkar i den pedagogiska verksamheten.

5.3 Genomförande

Innan undersökningen genomfördes kontaktade vi rektorn på den ena förskolan via mail. På den andra förskolan kontaktade vi en handledare som vi haft under utbildningen för att delge information om studien. Vi insåg att det var svårt att få snabb respons på mail, därav valde vi även att ta telefonkontakt med rektorn, telefonkontakten gav oss snabbare återkoppling. Efter rektorernas, handledares och pedagogers godkännande för studien, skickades en informationsblankett (bil.1 & 2) om studien ut till både vårdnadshavare och pedagoger för att informera om studien, samt för att samla in samtycke för deltagande i studien. Därefter kunde tider bokas in för att genomföra studien. Roos (2014) talar om att insamling av data är en viktig del i studien, hon menar att skapa struktur och noggrannhet är viktigt för att få in en lagom mängd data för att sedan kunna analysera datamaterialet.

Innan observationerna påbörjades skapades därför ett observationsschema (bil.3), schemat konstruerades utifrån våra forskningsfrågor över vad vi skulle undersöka vilket var hur pedagoger använder musiken i undervisningen. I observationerna har tre pedagoger och

femton barn medverkat på förskolan med musikprofil. På förskolan utan musikprofil har fem pedagoger och tjugosex barn medverkat i observationerna. Observationerna har genomförts under två dagar på respektive förskola, på förskolan med musikprofil har observationerna genomförts under en förmiddag och på förskolan utan musikprofil har observationerna genomförts under ca en timma då det passade förskolans pedagogiska verksamhet bäst. När observationerna genomfördes intog vi rollen som passiva deltagare, där vi båda observerade och dokumenterade. Dokumentationen av observationerna skedde i skrift i form av block och penna där vi förde våra anteckningar utifrån vårt förberedda observationsschema. Vi förutbestämde att genomförandet av observationen skulle ske innan enkätundersökningen, främst för att inte enkäterna på något sätt skulle påverka förskollärarnas agerande och handlande som kunde påverka resultatet av observationerna. Enkäterna delades därför ut till pedagogerna efter observationerna för att sedan besvaras anonymt under en begränsad tid.

5.4 Etiska ställningstaganden

Det finns etiska ställningstaganden och riktlinjer man behöver ta hänsyn till när det kommer till att göra forskning som involverar människor. Vetenskapsrådet (2002) har tagit fram fyra krav att förhålla sig till utifrån forskningsetiska principer. Dessa krav är *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*.

Informationskravet innebär att man säkerställer att alla berörda parter får tydlig information om studien och dess syfte samt vad den innebär. Detta krav tas i beaktning genom att vi skickat ut en informationsblankett där det står information om studien och till vilket syfte den görs och hur den skall genomföras. I samband med det behöver också alla involverade parter i studien medge sitt samtycke enligt *samtyckeskravet*.

I samband med utskicket av informationsblanketten skickade vi också ut samtyckesblanketter till barnens föräldrar där de får samtycka till att deras barn får delta i studien. Eftersom det var pedagogerna som var målgruppen för studien fick även de en samtyckesblankett att skriva under. Innan vi påbörjade våra observationer såg vi till att barnen ville vara en del av studien genom att fråga barnen om de vill medverka för att de ska få möjlighet till att även neka till att delta.

Vi har även tagit hänsyn till *Konfidentialitetskravet* som innebär att man behöver behandla personuppgifter varsamt och säkert så att dessa uppgifter inte kan röjas, därav har vi fingerat deltagarnas namn och förskolor med andra namn.

Nyttjandekravet innebär att allt material och de uppgifter som samlas in endast är till för forskningens ändamål. Detta kommer sedan raderas när studien är klar och bearbetad. Informationen skrevs ut i informationsblanketten som skickades ut.

5.5 Reliabilitet och validitet

I forskning är det viktigt med kvalitet av en studie för att den ska gå att lita på och anses vara trovärdig. Det görs genom att se till att studien har hög reliabilitet och validitet.

Validitet handlar om det man vill undersöka och hur man har gjort det menar Alvehus (2013). Vi har därför noga reflekterat över om den metod vi valt är möjlig att använda till att besvara våra frågeställningar. Svensson och Ahrne (2022) menar att genom att använda mer än en datainsamlingsmetod kan det öka studiens trovärdighet, därav valde vi att använda oss av två metoder för att samla in data genom observationer med fältanteckningar och enkäter.

5.6 Analys och bearbetning

I analysarbetet använder vi oss av våra teoretiska begrepp lärandets akt och lärandets objekt. Begreppen blir viktiga att analysera i studien utifrån det datamaterial vi fått in. Vi har även diskuterat tillsammans utifrån vad vi sett på observationerna i relation till de teoretiska begreppen.

Analysarbetet startade med att vi satt och läste igenom allt datamaterial, vi satt även och diskuterade med varandra om vad vi sett på observationerna. Vi reflekterade och diskuterade över om vi sett likadana saker eller var det något som skiljde sig åt mellan våra upplevelser. Utefter det försökte vi sedan att synliggöra likheterna och skillnaderna i det som framkommit i vårt insamlade material. För att underlätta vårt arbete i framskrivningen av analysen sorterade och kategoriserade vi upp alla svar och händelser. Alvehus (2013) poängterar vikten av att sortera och kategorisera in materialet för att reda ut vad materialet handlar om.

I bearbetningen av studiens analys av observationerna har vi avkodat insamlingen av datamaterialet genom att hitta jämförelser, synliggöra skillnader och likheter för att sedan kunnat sortera in data i olika kategorier. Det insamlade datamaterialet har blivit indelat i olika kategorier som redogörs för i resultatet som skrivs fram som underrubriker. Dessa kategorier blev, *Inbjudande miljö* och *Inbjudande musikundervisning*.

I bearbetningen av studiens analys av enkäterna har vi gjort en avkodning av det insamlade datamaterialet genom en sammanställning av svaren. Svaren delades in i kategorier utifrån de forskningsfrågor som fanns. Utifrån kategorierna skapades därefter rubriker som skrivs fram som underrubriker i resultatet. Dessa kategorier blev, *Musik i verksamheten*, *Musik i undervisningen* och *Musik som medel för lärande*.

6 Resultat

I detta avsnitt redogör vi för resultatet som framkommit av det insamlade datamaterialet, här fokuserar vi på att rikta vårt fokus med att svara på vårt syfte och frågeställningar samt att förankra det utifrån den teori vi grundar vår studie på.

Resultatet av observationerna och enkäterna presenteras i varsin del. Det är sammanlagt 8 pedagoger som medverkat i observationerna och enkätundersökningen. Undersökningen har genomförts på två olika förskolor i samma kommun. Pedagogerna arbetar på en 1-3 års-avdelning respektive 1-6 års avdelning.

6.1 Observation

I resultatet har vi valt att sammanställa resultatet utifrån en sammanfattning av observationerna. Vi har också valt att använda fiktiva namn på förskolornas avdelningar. Dessa namnges genom att den musikprofilerade förskolan benämns vid namn Harpan och förskolan utan musikprofil vid namn Björnen. I observationerna skriver vi fram våra egna tolkningar av lärandets akt och lärandets objekt utifrån vad vi sett när vi observerat.

I våra observationer har vi sett att miljön är en aspekt som har en stor betydelse för barnens lust och vilja till att utforska och bjudas in till musik, därav har vi analyserat miljöns utformning utifrån lärandets akt och objekt på respektive förskola.

6.1.1 Inbjudande miljö

Miljöns utformning på Harpan är rik på mycket musikinstrument. På väggarna fanns rim, sång, ramsor och bildstöd uppsatt. Musiknoter fanns också uppsatt på en vägg med barnens namn och födelsedagar. Det fanns ett gemensamt musikrum, där alla barnen på hela förskolan samlas och har sångsamling en gång i veckan. Inne på avdelningen fanns ett rum där den dagliga samlingen sker, i det rummet fanns en vägg där det hänger instrument som bjuder in barnen till att spela på instrumenten. I taket satt bilder på instrumenten och dess namn. På väggarna satt bilder på figurer och en sång som handlar om dem, exempelvis en julbock och sången ”sätt dig på bocken” men även sockerbagaren och sången ”en sockerbagare”. Ute bjuds barnen in till att spela musik i form av en musikvägg med instrument uppsatta som fanns på barnens gård, där de inspireras till att spela orkester. På grinden utomhus fanns bilder uppsatta med aktuella sånger som de sjunger på avdelningen. Dans och sång förekommer ute där barnen bjuds in till disco.

Det som framgått i våra tolkningar av Harpans miljö är att vi sett att pedagogerna har möjliggjort för barnen utifrån lärandets akt och lära sig om och med musik. Det har vi sett genom att musikinstrument fanns lätt tillgängligt för barnen att musicera med, både inne och ute. Sånger, rim och ramsor fanns uppsatta på väggar som bjuder in till att sjunga.

Miljöns utformning på Björnen var inte lika rik på instrument och musik, däremot hängde det bilder taget ur temaboken där barnens födelsedagskort hängde, dessa hade en QR-kod på baksidan där det gömde sig någon form av sång. Vid matborden fanns det uppsatt sånger och ramsor som sjöngs gemensamt vid varje måltid.

Utifrån våra tolkningar av Björnens miljö har vi sett utifrån lärandets objekt att pedagogerna inte har möjliggjort för barnen att bjudas in till att musicera med bland annat musikinstrument. Däremot fanns det uppsatta ramsor vid borden som bjuder in till någon form av musikaktivitet, utifrån lärandets akt är det den enda möjlighet barnen får att bjudas in till musik.

6.1.2 Inbjudande musikundervisning

På Harpan bjöds barnen in till en riktad undervisning som, handlade om Lucia. Pedagogerna introducerade undervisningen genom att ta fram en bild på Lucia. Vidare förde pedagogerna ett samtal med barnen om Lucia och varför hon har ljus i håret. Lucia var den röda tråden genom hela undervisningen och pedagogerna berättade om henne likt en saga. Pedagogerna sjöng med i sångerna och spelade på instrument. De använde sig av material i undervisningen på ett lekfullt sätt. Materialet som pedagogerna använde sig av i undervisningen symboliserade och beskrev vad undervisningen handlade om, i detta fall handlade det om Lucia och hennes julbockar, sockerbagaren och tomtens hus i skogen. Pedagogerna gjorde barnen delaktiga i sin undervisning genom att de använde sig av rörelser ihop med sångerna, även vissa sånger dramatiserades för att fånga barnens intresse, TAKK-tecken¹ användes i

¹ TAKK- Tecken som alternativ och kompletterande kommunikation. Tecken används som stöd till det talade språket.

sångerna och sångerna sjöngs i olika rytmer och tempon. Utifrån våra tolkningar antog vi att deras lärandeobjekt riktade sitt fokus mot julen och Lucia.

Vid måltider bjöds barnen in till musikstund med sånger och ramsor, det lyssnades även på musik under måltiderna för att skapa en trygg och lugn stämning. Ovanför matborden hängde figurer som var tagna ur temaboken där varje figur har fått en egen sång som sjöngs bland annat vid måltiderna.

Utifrån våra tolkningar av Harpans musikundervisning har vi sett att det främsta lärandeobjektet var Lucia och Julen. Vi har även sett i observationen att de har funnits fler lärandeobjekt i undervisningen. Ett exempel på detta var att de sjöngs en sång om pepparkakor, i den sången lärde sig barnen om matematik. Vi såg också att barnen fick lära sig om musik genom att sångerna sjöngs i olika tempon och rytmer alltså var även musiken som sig själv ett lärande objekt. I observationerna av Harpans undervisning synliggörs lärandets akt med sång, dans, drama och musikinstrument.

På Björnen bjöds barnen in till riktad undervisning som utifrån vår tolkning av lärandeobjektet handlade om julen. Pedagogerna använde sig av bildstöd som symboliserade olika former av paket som de använde sig av i sångerna. Pedagogerna introducerade barnen till undervisningen genom att läsa upp julsagan om ”tomtens julverkstad”. Sagan genomsyrade under hela aktiviteten. Pedagogerna var medskapare i undervisningen genom att de sjöng med i sångerna, barnen involverades genom att de fått tilldelade roller utifrån julsagens handling, rekvisita användes för att skapa en levande illusion. Lärandets akt synliggörs i sång och drama i julspelet som pedagoger och barn framför.

6.2 Enkät

I resultatet har vi valt att sammanställa resultatet utifrån en sammanfattning av alla pedagogernas svar i enkäterna, samt med citat från enkätsvaren. Detta gjordes för att värna om pedagogernas anonymitet.

6.2.1 Musik i verksamheten

I enkäterna om vilka typer av musikaktiviteter som används i undervisningen har majoriteten av pedagogerna svarat att de använder alla typer av musikaktiviteter som lärandets akt, så som sång, dans, musik, rörelser och drama. Resterande pedagoger har skrivit att sång, dans och rörelse förekommer som lärandets akt mestadels i verksamheten. De flesta av pedagogerna har svarat att musiken förekommer varje dag i verksamheten i både styrda och spontana aktiviteter. Vidare har de flesta pedagogerna också svarat att de använder sig av musikinstrument i undervisningen både dagligen och någon gång ibland. En pedagog skriver att hen använder sig av musik dagligen och belyser även varför hen gör det, pedagogen skriver såhär:

“Det skapar gemenskap. Man bygger broar, de yngre barnen slutar direkt att gråta om de varit ledsna, musik väcker mycket känslor”.

Samtliga pedagoger är eniga om att musik har en viktig och betydande roll i förskolan för barns lärande. En pedagog tycker att musiken borde få en större roll då barn i förskoleåldern är väldigt fysiska, språkliga och utvecklas via musiken. Några av pedagogerna belyser även att musiken som en lärande akt har viktigt roll då den främjar barnens utveckling och kunskaper i andra ämnen. Dessutom poängterar en pedagog att musiken är precis lika viktigt som leken och ska genomsyra hela verksamheten.

När det kommer till utmaningar att använda musik som en lärande akt i förskolan framkommer det i enkätsvaren att pedagogerna har delade åsikter kring frågan. En del pedagoger belyser att det inte finns några utmaningar i att använda musik på avdelningen, men att det kan finnas svårigheter i att använda musik i verksamheten generellt då förskolans avdelningar arbetar olika mycket med musiken och har olika syn kring musikens användning. En del pedagoger tycker att det svårt att fånga barnens intresse samt att det anser att det är svårt att väva in musikinstrument utifrån ens egna begränsningar i att kunna spela. Några pedagoger anser att det inte finns några utmaningar alls, medan några andra anser att det inte finns några direkta svårigheter utan menar i stället att man ska våga testa sådana saker som inte känner sig helt trygg med. Vidare belyser pedagogerna att man inte ska ställa för höga krav på sig själv, de menar att man inte behöver kunna spela för att använda musik.

En pedagog skriver:

”Många gånger har vi för stora krav på oss! Det är ändå något som ska ingå i förskolan”.

6.2.2 Musik i undervisningen

I enkätsvaren framkommer det att majoriteten av pedagogernas främsta syfte utifrån lärandets objekt med att använda musik i sin undervisning är för att stärka gruppsammanhållning, att förhålla sig till läroplansmålen samt för att utveckla barnens matematiska kunnande. Vi tolkar det som att pedagogerna riktar dessa syften som lärande objekt. Pedagogerna menar att musik skapar glädje och gemenskap. Vidare menar de att de använder musik för att skapa trygghet, gemenskap och samspel, några pedagoger belyser att för yngre barn skapar musik trygghet vid inskolning. Dessutom ger musiken även möjlighet till att kommunicera på olika sätt exempelvis genom rörelser och TAKK-tecken. En pedagog poängterar att musik stärker individen.

En pedagog skriver:

” Känna trygghet i sig själv, våga uttrycka sig. Musiken ger lustfyllt lärande för barnet som individ.”

Majoriteten av pedagogerna har svarat ungefär lika på frågan vad de strävar efter att barnen ska lära sig genom att använda musik i undervisningen. I enkäterna framkommer det att pedagogerna utifrån lärandets objekt främst strävar efter att barnen ska få möjlighet till att utveckla sitt kunnande i matematik, språk, estetik, värdegrunden och att bara få vara i

musiken och känna glädje. Någon pedagog svarar att hen strävar efter att barnen ska få utveckla sitt identitetsskapande där barnen tränas på att ta hänsyn till varandra, kommunikation på olika sätt exempelvis genom TAKK-tecken, språkutveckling och estetiska lärprocesser. En pedagog poängterar genom ett citat:

”Mycket kring tron på den egna förmågan, alla kan musicera! Identitetsskapande-stärkande, men också att ta hänsyn till andra. Vi gör musik tillsammans-vi måste lyssna på varandra i musiken!”

6.2.3 Musik som medel för lärande

Majoriteten av pedagogerna har svarat att musiken används som en lärande akt, andra pedagoger har svarat att de också använder musiken som ett lärande objekt. Pedagogerna beskriver att de använder musik som grund för lärande och i förskolans miljö för barns utforskande. En pedagog poängterar att de yngre barnen använder sig av instrument för att kunna undersöka ljud som uppstår och vidare samtala om hur ljud skapas, det hen använder sig av ramsor och sånger som består av rytm och puls som utgör en positiv förstärkning för barns lärande i ord och meningar. Vidare menar pedagogen att hen använder sånger och ramsor för att lära bland annat matematik och andra ämnen som utgör läroplanen. Några andra pedagoger använder musiken som medel för att visa på illustration av exempelvis tempo: långsamt och snabbt. En pedagog belyser att hen använder olika musikstilar för att lära barnen om känslor samt använder musiken för att utveckla barnens ordförråd. En pedagog använder musik som medel för att lära om värdegrund, språk och motorik i musik skapande.

Samtliga pedagoger är eniga om att musik har positiva effekter på barns inläring.

Pedagogerna menar att musiken har positiva effekter i lek, samspel och språk. Genom variation i musikaktiviteter fångar man in barnen och bygger vidare på det. Vidare menar pedagogerna att barnen bör vara språkligt förstående för att förstå vad pedagogerna talar om. En av pedagogerna ser att musiken bidrar till positiva effekter när det kommer till barnens lärande och utveckling i andra ämnen. En av pedagogerna nämner att:

“Få saker engagerar så mycket som musik, ett lärande utan musik vore ganska platt”

6.3 Jämförelse mellan förskolornas musikanvändning

I detta avsnitt skriver vi fram en jämförelse över förskolornas arbete med musik i verksamheten utifrån en miljö- och undervisningsaspekt. Jämförelsen analyseras utifrån de teoretiska begreppen *lärandets akt och lärandets objekt*.

I studien har vi sett i observationerna på Harpan att musiken som lärandets akt och objekt förekommer i verksamheten, medan på Björnen framträder musiken som lärandets akt. Det har synliggjorts främst genom sång- och musikstunder med barnen men även i förskolornas miljöutformning.

I Harpans musikundervisning har vi sett att lärandets objekt främst är Lucia. Vi har även kunnat se att det gick att utgöra fler lärandeobjekt i undervisningen. Exempel på det var att barnen och pedagogerna sjöng en pepparkakssång där de lärde sig om matematik. Vi såg också att barnen lärde sig om musik som ett lärandeobjekt, där sångerna sjöngs i olika tempon

och rytmer. Lärandets akt i Harpans undervisning synliggörs med sång, dans, drama och musikinstrument.

I Björnens undervisning har vi sett att lärandeobjektet riktas mot julen och julsånger. Vi kunde inte utläsa att några andra lärandeobjekt stod i fokus, i alla fall var det inte något som blev tydligt i observationerna. Lärandets akt synliggjordes i form av sång och drama i julspelet som pedagogerna och barnen framförde.

När det kommer till utformningen av miljön på Harpan har vi utifrån vår tolkning av lärandets objekt sett att pedagogerna möjliggjort för barnen att utforska och lära sig om och med musik. Det har synliggjorts genom att musikinstrument fanns lätt tillgängligt för barnen att musicera med, både inne och ute. Rim, ramsor och sånger fanns uppsatt på avdelningens väggar.

På Björnen har vi utifrån en miljöaspekt sett att lärandets akt synliggjordes tydligast vid matbordet, där fanns ramsor uppsatta som bjuder in till en kort sångstund innan måltider.

Vi kan se både skillnader och likheter mellan förskolorna. Det som utmärker sig mest i observationerna är hur miljön skiljer sig åt på förskolorna. Utifrån de observationer vi gjort som vi ovan nämnt, har det synliggjorts att miljön på Harpan var rik på musikinstrument, sånger, rim och ramsor. Harpans miljö var mer inbjudande för barnen till att vilja musicera då pedagogerna har möjliggjort för barnen till att utforska och spela musik med hjälp av musikinstrument. Vi har också kunnat se att musiken genomsyrar hela dagen och inte enbart en del av dagen, samt att pedagogerna är väl engagerade genom hela musikstunden och även spelar själva på instrument.

På Björnen var miljön däremot inte lika inbjudande och rik på musikaliska redskap. Det har vi sett genom att pedagogerna inte har möjliggjort för barnen att bjudas in till att musicera, mer än vid måltidssituationer. Vi har sett att musiken är en del av dagen i form av en musikstund på morgonen, den genomsyrar inte under hela dagen i verksamheten. Pedagogerna är engagerade men inte lika mycket i den utsträckning i att pedagogerna själva spelar och använder instrument.

Likheterna vi har sett är att pedagogerna använde sig av TAKK-tecken och bildstöd i sångerna. Vid matborden sitter lappar i taket och på borden med sånger, rim och ramsor som sjöngs vid varje måltid. Pedagogerna är engagerade i undervisningen genom att de är delaktiga i sångerna, de är med och dansar och gör rörelser till sångerna. De använder fysiska redskap och material i musikstunden för att skapa en verklig illusion.

7 Resultatdiskussion

I detta avsnitt redogör vi för de resultat som framkommit i studien. Här diskuteras och kopplas resultaten samman utifrån det teoretiska ramverket och den tidigare forskningen.

Utifrån utvecklingspedagogikens begrepp lärandets akt och lärandets objekt synliggörs dessa i observationerna på respektive förskola. Observationerna visar att pedagogerna på båda förskolorna konstruerar och iscensätter dessa begrepp på skilda sätt i sin undervisning. Lärandets objekt konstrueras och riktar in sig på högtiden Lucia och julen på Harpan, lärande objektet nås genom dans, sång, drama och musikinstrument som lärandets akt. På Björnen

riktar lärandets objekt in sig på julen och julsånger, samtliga lärande objekt nås genom sång och drama som lärande akt. Vi kan koppla detta till vad Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2014) skriver om utvecklingspedagogiken, författaren menar att pedagoger har sedan länge använt musik som ett lärandeobjekt. Vidare visar det sig i observationerna att pedagogerna på respektive förskola är väl engagerade i undervisningen och samspelar med barnen. Vikten av att vara en engagerad pedagog i sin undervisning är något som Fern Thorgersen (2012) poängterar, hon menar att engagerade pedagoger kan bidra till att stimulera barns kreativitet och deras musikaliska utveckling.

I observationerna genomförda på Harpan samt i samtliga pedagogers enkätsvar framkommer det att pedagogerna arbetar med musiken som ett lärandeobjekt för att lära barnen om musiken i sig genom att arbeta med sånger i olika tempon och rytmer, det är något som Söderman (2012) benämner som strukturell musik. Det visar sig även att pedagogerna på Harpan använder mycket instrument i sin undervisning, Kim och Kemple (2011) menar att genom användandet av instrument och olika musikredskap kan barn lära sig hur musik kan låta och användas. På så vis har musiken en inverkan i barns lärande och utveckling. I observationerna framgår det att vid måltider sjungs det på rim och ramsor innan maten, Sæter (2014) poängterar att rim och ramsor bidrar till att utveckla språkkunskaperna. Utifrån lärandets akt har pedagogerna på båda förskolorna möjliggjort för barnen att utveckla sina språkliga kunskaper genom att sjunga en ramsa vid måltider samt att även föra samtal med barnen.

7.1 Pedagogers användande av musik

I pedagogernas enkätsvar framgår det att samtliga pedagoger använder musik i sin undervisning dagligen, både i styrda och spontana aktiviteter. Det framgår även att alla pedagoger använder någon form av musikaktivitet som lärande akt varje dag, de flesta pedagogerna använder sång, dans och rörelse som en lärande akt mest. Några pedagoger nämner i svaren att de dagligen eller någon gång använder olika musikinstrument i undervisningen. Användandet av instrument och dans i kombination med sång är något som Hooper (2023) belyser, hen menar att den typen av musikaktivitet intresserar barn. Genom att pedagogerna använder någon form av musikaktivitet som lärande akt i sin dagliga undervisning möjliggör de för barnen att utforska och utveckla sina kunskaper och kompetenser i de estetiska uttrycksformerna.

7.2 Pedagogers syfte med musik

Holmberg (2014) menar att musik kan användas som medel för att uppnå andra lärandemål än enbart musik, vidare menar författaren att musik kan användas som medel för att lära barn om matematik och språk. I enkäterna framgår det att samtliga pedagogers främsta syfte med att använda musik i undervisningen är för att stärka gruppsammanhållningen. Utifrån lärandets objekt utvecklas barnens matematiska kunnande samt språkliga och kommunikativa färdigheter. I observationerna på Harpan synliggjordes det att pedagogerna använde musiken som lärandets akt för att uppnå lärandets objekt, där lärandets objekt handlade om att träna på barnens matematiska kunskaper. Barnen och pedagogerna sjöng en sång om pepparkakor som till en början var många som sedan allt blev färre då dem blev uppätta.

Vidare menar pedagogerna att musik även skapar gemenskap och glädje. Pramling Samuelsson m.fl. (2009) menar att estetik är en del av barns kreativa process och ett sätt att kommunicera. Ehrlin (2012) poängterar att musik kan skapa möjligheter för barn att utveckla sina språkliga färdigheter. Vidare menar hon att musik och rörelser även kan vara ett sätt att stimulera barns språkliga förmågor. Ruokonen m.fl. (2021) belyser att musik får barnen att känna en trygghet i en social gemenskap där barn och pedagoger sjunger tillsammans. Pedagogerna i vår studie belyser i sina enkätsvar att de använder både dans och rörelser i sin undervisning, det var något som också blev synligt i observationerna av undervisningen. Pedagogerna var engagerade i undervisningen genom att tillsammans med barnen dansa, sjunga och spela på instrument. På så vis var pedagogerna medskapare och engagerade i undervisningen och utgjorde därmed en trygghet för barnen till att kunna samspela med andra då pedagogerna vägledde barnen i musikstunden.

Still (2011) menar att med hjälp av sånger och sångtexter kan barnen tränas och utvecklas i deras språkförståelse. Majoriteten av pedagogerna har svarat i enkäterna att de använder TAKK-tecken för att skapa möjligheter för barnen till att kommunicera på olika sätt, det är även något som visat sig i observationerna på respektive förskola. Pedagogerna har i sin musikundervisning utifrån lärandets objekt möjliggjort för barnen att träna på sina kommunikativa färdigheter genom att använda sig av TAKK-tecken i sångerna samt att även sångerna som sjöns möjliggör för barnen att utveckla sitt språk. Det visar sig också i observationerna att barnen får möjlighet till att träna på sina språkkunskaper vid matborden genom sånger och ramsor, samt att pedagogerna för samtal med barnen.

Musik kan stärka barns kognitiva förmågor och sociala förmågor är något som både Ehrlin och Tivenius (2018) samt Moerman (2015) belyser. Dessutom belyser även Saeter (2014) att musik kan stärka barns samspel och musikaliska utveckling. Pedagogerna i vår studie belyser att de strävar efter att barnen ska få möjlighet till att utforska och lita på sin egen musikaliska förmåga, samt att de också ska få tränas i sitt identitetsskapande och även tränas i att samspela med varandra. Pedagogerna möjliggör för barnen att träna på de sociala förmågorna i observationerna med hjälp av musikinstrumenten. De hjälper barnen att skapa lika mycket utforskande av instrumenten för varje barn.

7.3 Pedagogers användande av musik som medel

I resultatet av pedagogernas svar kring frågan om de anser att musik har positiva effekter på barns inläring och engagemang, var alla pedagoger eniga om att musik har en positiv inverkan på barns inläring. Några pedagoger belyser att musik har en positiv inverkan på barn när det kommer till barns lek, samspel och språk. Några andra pedagoger menar att musik utgör en positiv effekt på barns inläring när det rör lärande i andra ämnen.

Vidare framgår det att majoriteten av pedagogerna använder musik för att främja andra ämnen av lärande. Några pedagoger använder musiken som en grund för lärande och i förskolans miljö för barns utforskande. Vidare framgår det även att några pedagoger använder musik som både ett lärande objekt och som en lärande akt. En pedagog skriver att hen använder sig av musiken både som en lärande akt och som ett lärande objekt. Hen skriver att hen använder sig av rim och ramsor som en lärande akt, vilket möjliggör för barnen att lära sig om rytm och puls som utgör lärande objektet. Pedagogen menar att den typ av lärande genom rim och ramsor och läran om rytm och puls ger en positiv effekt för barns språk och-matematikutveckling.

Några pedagoger belyser att yngre barn använder sig av instrument för att kunna undersöka ljud för att vidare samtala om hur olika ljud skapas. Ruokonen m.fl. (2021) lyfter att instrument ger barn möjlighet att bekanta sig med musikaliska begrepp som tonhöjd och volym.

En pedagog belyser att hen använder musik som medel för att lära barnen om känslor samt för att utveckla deras ordförråd genom att samtala om musikaliska begrepp. Van Vreden (2018) belyser att musiken främjar barnens tillväxt till att uttrycka sina funderingar, känslor och förhoppningar.

8 Diskussion

I detta avsnitt redovisas en metoddiskussion samt en avslutande diskussion.

8.1 Metod Diskussion

I ett tidigt skede med arbetet av studien föll valet på att studien skulle utgå ifrån en kvalitativ ansats, dels valdes en kvalitativ ansats också eftersom att den var mest relevant till vårt syfte med studien. Ahrne och Svensson (2022) poängterar att olika metoder för insamling av data är bra för att få reda på olika saker. Vidare skriver författarna att det finns både för- och nackdelar med de olika metoderna samt att vissa metoder lämpar sig mer än andra beroende på vad man vill få reda på. Då studiens syfte är att undersöka hur pedagoger använder musik i undervisningen utifrån lärandets objekt och lärandets akt samt hur pedagoger anser att musik främjar barns lärande och utveckling. Därav valdes dels observationer som metod för insamling av data. För att kunna genomföra en kvalitativ studie behövs bland annat data av observationer menar Ahrne och Svensson (2022). Vi valde även att använda oss av kvalitativa enkäter med öppna frågor som ytterligare en datainsamlingsmetod i syfte till att få reda på hur pedagoger anser att musik främjar barns lärande. Lantz (2014) poängterar att enkäter kan utformas till relevans för att användas i kvalitativ forskning, att man ställer öppna frågor.

Vi har sett både fördelar och nackdelar med att ha pappersenkäter och observationer som datainsamlingsmetod. Fördelen med att ha utformat en pappersenkät var att det dels var enkelt för respondenterna att ta sig tiden till att svara på enkäten då den var i pappersform. Således krävdes det inte att använda ett digitalt verktyg till att svara, hade detta krävts tror vi att vi inte skulle fått in tillräckligt med svar för att kunna använda svaren i analysarbetet av denna studie. Nackdelarna vi sett med att ha en enkät i pappersform är att det lämnades tomma svar på några frågor samt att vissa svar var kortfattade och hade med fördel kunnat förklarats tydligare i intervjuer.

Fördelen med att inte ha observationer som filmades var att det underlättade studiens process när det handlade om att få samtycke från både vårdnadshavare och pedagoger. Hade vi valt att filma observationerna tror vi att det hade försvårat studien. Då vårdnadshavarna till barnen hade behövt ge sitt samtycke till att barnen också blev filmade trots att det är pedagogerna som observeras. Därav valde vi att ha vanliga observationer med fältanteckningar dels för att studien ens skulle kunna vara genomförbar, men också för att pedagogernas agerande i undervisningen skulle kunna påverkas för att en kamera filmar dem.

8.2 Avslutande diskussion

Utifrån läroplanens mål (Lpfö18, 2018) skall barnen få möjlighet till att kommunicera och uttrycka sina tankar och känslor med estetiska former. För yrkesprofessionen som förskollärare innebär det att läroplanen och dess mål som står i den skall följas. Därav anser vi att vår studie kring musikskapande i förskolans verksamhet har en viktig och betydande roll för vår kommande yrkesroll som förskollärare. Varför vi ville undersöka ämnet i vår studie är för att vi sett av egna erfarenheter sett att musiken träder fram olika mycket i verksamheten. Musik är något som skapar möjligheter för barn att lära, vilket också framkommit i tidigare forskning. Det framgår i tidigare forskning att musik har många betydande fördelar för barns utveckling och lärande, bland annat kan musik bidra till att utveckla sociala och emotionella färdigheter hos barnet, vilket framgår i Kirkby m.fl. (2023) studie. Mycket forskning visar på att musik kan bidra till att utveckla språkliga kunskaper hos barn, vilket Ehrlin (2012), Sæter (2014) och Hooper (2023) menar. Samtliga författare menar att barns språkutveckling kan främjas med musik.

Det visar sig i studiens resultat att pedagogerna är eniga om att musik har en viktig och betydande roll i förskolans verksamhet, samt att musik utgör positiva effekter på barns inläring. Resultatet i studien visar observationerna att pedagogerna på Harpan och Björnen använder musik som lärandets akt för att lära barnen andra ämnen än enbart musik. Dessutom visar det sig också att pedagogerna på Harpan använder musiken som ett lärandeobjekt för att lära barnen om musiken i sig.

Som vi nämnt ovan framgår det i resultatet att pedagogerna är eniga om att musik har en viktig och betydande roll, både i förskolan och för barns utveckling och lärande. Däremot visar praktiken att musiken framträder olika mycket på förskolorna, trots att pedagogerna anser att musik är viktigt för barn. Hur kan det komma sig att praktiken och teorin säger olika? Vi tänker att det främst kan handla om att alla pedagoger inte litar helt på sin musikaliska förmåga och därför inte heller låter musiken träda fram lika mycket. Därav tror vi att det blir ett moment som vävs in i annat lärande för att ”bocka av” musiken.

Det är förskolans ansvar att se till att barnen får möjligheter till att utforska estetik. Därför anser vi att det är viktigt att pedagogerna i varje verksamhet tar ställning till vilken plats musik ska få i verksamheten. För att använda musik behöver man inte kunna spela, i stället behöver pedagoger släppa på sina krav och våga testa sådant som man inte känner sig helt bekväm med.

9 Fortsatt forskning

I studiens resultat av pedagogernas enkätsvar visar det sig att samtliga pedagoger anser att musik har en viktig roll för barns lärande och utveckling. Dock visar studiens observationer att musik inte används i lika stor utsträckning på ena förskolan. Det är för oss något som väcker frågor kring varför pedagogerna anser en sak men att sedan praktiken visar på något helt annat.

Som vi tidigare har nämnt har vi en tanke kring att det kan vara för att pedagogerna inte litar fullt ut på sin egen musikaliska kompetens och därför framträder inte musiken lika mycket på ena förskolan. I och med den osäkerheten kring sin egen musikalitet blir konsekvensen att barnen inte får möta variationer av musikaliska inslag i verksamheten, utan istället använder sig pedagogerna av det som de känner sig trygga med.

Vi tycker därför att det hade varit intressant att veta mer kring det och hur det kommer sig att de kan säga en sak men att verkligheten visar på något annat. Därav är vårt förslag på fortsatt forskning att ta reda på utifrån pedagogers perspektiv hur de ser på saken, det hade förslagsvis kunnat göras med intervjuer.

10 Referenslista

Ahrne, G., & Svensson, P. (2022). *Handbok i kvalitativa metoder*. Liber.

Alvehus, J. (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. Liber.

Ehrlin, A. (2012). Att lära av varandra, en etnografisk studie av musik i förskolan i en flerspråklig miljö.

<https://oru.diva-portal.org/smash/get/diva2:552453/FULLTEXT03.pdf>

Ehrlin, A., & Tivenius, O. (2018). Music in preschool class: A quantitative study of factors that determine the extent of music in daily work in Swedish preschool classes. *International Journal of Music Education*, 36(1), 17–33. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1177/0255761417689920>

Ferm Thorgersen, C. Musikdidaktik i förskolan. (2012). I B, Riddersporre & J, Söderman. (Red), *Musikvetenskap för förskolan*. (s. 65-84). Natur & kultur.

Holmberg, Y. (2014). *Musikskap: musikstundens didaktik i förskolepraktiker*. Lund: Lunds universitet

<https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/3078418/4352960.pdf>

Hooper, A. (2023). Sing and Play Your Way to Reading: Building Emergent Literacy Skills in Infants and Toddlers through Music. *Reading Teacher*, 76(4), 451–458.

<https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1002/trtr.2167>

Kirby, A. L., Dahbi, M., Surrain, S., Rowe, M. L., & Luk, G. (2023). Music Uses in Preschool Classrooms in the U.S.: A Multiple-Methods Study. *Early Childhood Education Journal*, 51(3), 515–529. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1007/s10643-022-01309-2>

<https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1007/s10643-022-01309-2>

Kim, H. K., & Kemple, K. M. (2011). Is Music an Active Developmental Tool or Simply a Supplement? Early Childhood Preservice Teachers' Beliefs about Music. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 32(2), 135–147. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1080/10901027.2011.572228>

<https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1080/10901027.2011.572228>

Lantz, A. (2014). *Intervjumetodik*. Studentlitteratur.

Moerman, P. (2015). Dans och Lär, hur dans gör lärandet effektivt och lustfyllt. I A. Burman (Red.), *Konst och lärande. Essäer om estetiska lärprocesser* (s. 7–28). Södertörns högskola. Hämtas från:

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:718031/FULLTEXT01.pdf>

Pramling Samuelsson, I., Asplund Carlsson, M., Olsson, B., Pramling, N., & Wallerstedt, W. (2009). The Art of Teaching Children the Arts: Music, Dance and Poetry with Children Aged 2-8 Years Old. *International Journal of Early Years Education*, 17(2), 119–135. Hämtad från

<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hv:diva-2212>

Pramling Samuelsson, I. & Asplund Carlsson, M. (2014). *Det lekande lärande barnet: i en utvecklingspedagogisk teori*. Liber.

Roos, C. (2014). Att berätta om små barn - att göra en minietnografisk studie. I Löfdahl, A., Hjalmarsson, M. & Franzén, K. (red.). *Förskollärares metod och vetenskapsteori*. Liber.

Ruokonen, I., Tervaniemi, M., & Reunamo, J. (2021). The Significance of Music in Early Childhood Education and Care of Toddlers in Finland: An Extensive Observational Study. *Music Education Research*, 23(5), 634–646. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1080/14613808.2021.1965564>

Sundqvist, P. (2019). Tre förskollärares undervisning i teknik – en utvecklingspedagogisk analys av det avsedda och det manifesta lärandeobjektet. *NorDiNa*, 15(2), 114–127. <https://doi.org/10.5617/nordina.6290>

Still, J. (2011). Musikalisk lärandemiljö: Planerade musikaktiviteter med småbarn i daghem.

<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/72436/stilljohanna.%09pdf?sequence=2>

Sæther, M. (2014). Vad är musik? (Red). *Barnet och musiken en introduktion i musikpedagogik för förskollärare*. (s. 15-45). Gleerups.

Sheridan, S. & Pramling Samuelsson, I. (2016). *Barns lärande: fokus i kvalitetsarbetet*. Liber.

Söderman, J. & Riddersporre, B. (red.) (2012). *Musikvetenskap för förskolan*. Natur & kultur.

Söderman, J. Barnmusik eller musik för barn. (2012). I B, Riddersporre & J, Söderman. (Red), *Musikvetenskap för förskolan*. (s. 37-50). Natur & kultur.

Van Vreden, M. (2018). Music-inspired free play to foster scientific exploration in early childhood. *South African Journal of Childhood Education*, 8(2), 1-10. <https://dx.doi.org/10.4102/sajce.v8i2.560>

Styrdokument

Läroplan för förskolan Lpfö 18. (2018). Skolverket.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

11 Bilagor

Bilaga 1

Till vårdnadshavare

Hej!

Vi är två studenter som utbildar oss till förskollärare vid Göteborgs universitet. Som en del av utbildningen genomför vi vårt examensarbete i form av en studie. Vi vill med detta brev be er som vårdnadshavare om tillåtelse att ert barn deltar i en observation i samband med vår datainsamling.

Vi säkerställer att studien genomgående förhåller sig till Vetenskapsrådets fyra riktlinjer kring de etiska forskningsprinciperna vilka är *Informationskravet*, *Samtyckeskravet*, *Konfidentialitetskravet* och *Nyttjandekravet*. Nedan kan ni läsa vad dessa innebär.

Information om studien (Informationskravet)

Studiens syfte är att vi vill jämföra hur musik används i undervisningen på en musikprofilerad förskola respektive en förskola utan musikprofil. För att undersöka det kommer vi att genomföra observationer på förskolan, där vi observerar pedagogerna i deras undervisning samt att de får svara på en enkät efter undervisningen. Vad studien innebär för era barn är att de deltar i undervisningen som pedagogerna håller som vi observerar, där fokuset är riktat till att observera pedagogerna.

Förfrågan om deltagande (Samtyckeskravet)

Efter att du tagit del av informationen så tillfrågas du om du godkänner att ditt barn deltar i studien. Medverka i studien innebär att barnet blir en del av observationen då barnet deltar i undervisningen.

Konfidentialitet (Konfidentialitetskravet)

Alla uppgifter om ditt barn behandlas konfidentiellt. Detta innebär att de förskolor, barn, och pedagoger som finns med i undersökningen inte kommer nämnas vid namn eller på annat sätt kunna vara möjliga att urskiljas i undersökningen. Vilken stad eller stadsdel undersökningen genomförs i skrivs inte heller fram i uppsatsen. Vid behov kommer fiktiva namn att användas för att skydda allas personliga integritet.

Hantering av data och personuppgifter (Nyttjandekravet)

Alla uppgifter är enbart till för studien, efter avslutat och arbetad examensarbete raderas all data och insamlade personuppgifter.

Frivillighet

Deltagande i studien är frivilligt och bygger på att barnets vårdnadshavare ger sitt skriftliga samtycke. Alla deltagare har också rätt att avbryta sin medverkan i studien när som de önskar utan att ange särskilda skäl för det. För att avbryta sin medverkan kontaktas studenterna, se kontaktuppgifter nedan. Väljer du att inte låta ditt barn delta i studien, eller att avbryta medverkan, så kommer detta inte få några konsekvenser och inte påverka eller inkräkta på ditt barns sedvanliga tillvaro på förskolan.

Har ni ytterligare frågor ber vi er kontakta oss på nedanstående mailadresser eller telefonnummer:

Med vänliga hälsningar

Therése Jönsson

Karolina Vukovic

Bilaga 2

Till pedagoger

Hej!

Vi är två studenter som utbildar oss till förskollärare vid Göteborgs universitet. Som en del av utbildningen genomför vi nu vårt examensarbete i form av en studie. Vi vill med detta brev be er pedagoger om tillåtelse att delta i observationer och enkätundersökning i samband med vår datainsamling.

Vi säkerställer att studien genomgående bygger på vetenskapsrådets fyra riktlinjer kring de etiska forskningsprinciperna vilka är *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*. Dessa kan ni nedan läsa om vad dem innebär.

Information om studien

Studiens syfte är att jämföra hur olika förskolor använder musik i undervisningen. För att få syn på eventuella skillnader och likheter i musikundervisningen har vi valt att studera hur det arbetas med musik i verksamheten på en förskola med musikprofil respektive en förskola utan musikprofil. Vår datainsamlingsmetod kommer genomföras genom observationer där vi observerar pedagogerna i undervisningen samt att man även får delta i en enkätundersökning.

Förfrågan om deltagande

Efter att du tagit del av informationen så tillfrågas du om du godkänner att delta i studien. Medverka i studien innebär att man blir observerad när man håller i undervisningen samt att man får delta i en kort enkätundersökning efter avslutad undervisning.

Konfidentialitet

Alla uppgifter om dig behandlas konfidentiellt. Detta innebär att de förskolor, barn och pedagoger som finns med i undersökningen inte kommer nämnas vid namn eller på annat sätt kunna vara möjliga att urskiljas i undersökningen. Vilken stad eller stadsdel undersökningen genomförs i skrivs inte heller fram i uppsatsen. Vid behov kommer fiktiva namn att användas för att säkerställa att allas identitet skyddas.

Hantering av data och personuppgifter

Alla uppgifter är enbart till för studien, efter avslutat och arbetat examensarbete raderas all data.

Frivillighet

Deltagande i studien är frivilligt och bygger på att ge skriftligt samtycke. Alla deltagare har också rätt att avbryta sin medverkan i studien när som de önskar utan att ange särskilda skäl för det. För att avbryta sin medverkan kontaktas studenterna, se kontaktuppgifter nedan. Väljer du att inte delta i studien, eller att avbryta din medverkan, så kommer detta inte få några konsekvenser och inte påverka din personliga integritet.

Har ni ytterligare frågor ber vi er kontakta oss på nedanstående mailadresser eller telefonnummer:

Med vänliga hälsningar

Therése Jönsson

Karolina Vukovic

Enkätundersökning om musik i förskolan

Syftet med denna enkät är att du som pedagog ska få möjlighet till att svara på hur du som pedagog arbetar med musik i verksamheten och hur du anser att det gynnar barns lärande. Enkäten är anonym för att bevara eran integritet, men vi kommer be er att fylla i vilken yrkesroll ni har samt om ni har någon övrig kompetens då det eventuellt kan gynna vårans studies analys.

Yrkesroll:

Hur länge har du arbetat i förskolan?

Vad har du för kompetens utöver din yrkesroll? (ex, musikpedagog eller annan relevant kompetens).

Vilka syften ser du med att använda musik i förskolans undervisning?

Vilka typer av musikaktiviteter använder du mest i undervisningen? (ex. Sång och rörelse, dans, musikinstrument etc.)

Tycker du att det finns utmaningar eller svårigheter när det gäller att implementera musik i förskolans undervisning? Isåfall vilka?

Vilken roll anser du att musik har i förskolans övergripande pedagogik och lärande?

Hur ofta använder du musik i din dagliga undervisning i förskolan?

Hur använder du musik som ett verktyg för lärande i andra ämnen i din dagliga undervisning i förskolan?

Vilka specifika lärandemål eller färdigheter strävar du efter att utveckla genom att använda musik i förskolans undervisning?

Ser du att användningen av musik i undervisningen har positiva effekter på barnens inlärning och engagemang?

Tack !

Tack för din medverkan!

Hälsningar

Therése Jönsson & Karolina Vukovic

Observationsschema, frågor om musik i verksamheten

Fråga 1: Hur iscensätts musikundervisningen?

Anteckna: Observera hur aktiviteten introduceras.

Fråga 2: Hur är den musikaliska miljön utformad? Hur inbjuds barnen till musikaliska aktiviteter?

Anteckna: Observera hur miljön bjuder in barnen till att utöva musik

Fråga 3: Hur riktas fokuset mot lärandets objekt?

Anteckna: Observera hur pedagogerna agerar för att få barnen att behålla intresset på det de ska lära.